

'Serviërs denken dat ze nog steeds moeten lijden vanwege Srebrenica'

Nederland blokkeert Servische toenadering tot de Europese Unie, zolang generaal Ratko Mladic niet in Den Haag vastzit. De Servische vicepremier Djelic doet een dringend beroep op de Nederlandse politici én bevolking. „We doen al het mogelijke om Mladic te arresteren. Maar het algemene gevoel onder Serviërs is, dat nu een hele natie moet lijden vanwege de gruwelijkheden die in Srebrenica zijn begaan.”

door onze redacteur
Marc Janssens

BELGRADO – Božidar Djelic weet hoe je zaken moet beklemtonen. En als het gaat om de relatie tussen Nederland en Servië doet hij dat geregeld, op zijn ruime werkkamer in hartje Belgrado. Nederland blokkeert als enig Europees land gunstige handelsvoorwaarden tussen Servië en de Europese Unie. Het zogeheten Stabilisatie- en Associatie Akkoord (SAA) mag van minister Maxime Verhagen (Buitenlandse Zaken) pas in werking treden, wanneer Servië 'volledig' meewerkt met het Joegoslaviëtribunaal in Den Haag. En Servië kan dit het beste laten zien door oud-generaal Ratko Mladic aan Den Haag uit te leveren.

Het is een opstelling die in Servië op veel onbegrip stuit. Niet alleen bij politici, maar ook bij burgers. „De gemiddelde Serviër, de man in de straat, denkt dat Nederland iets tegen Servië heeft”, zegt Djelic, terwijl hij op het puntje van zijn stoel gaat zitten.

Gegijzeld

Typeerde de vicepremier voor Europese Zaken vlak na de arrestatie van Karadzic vorig jaar zomer de Nederlandse opstelling nog als 'oneerlijk', nu laat hij zich diplomatieker uit. „Ik wil geen label plakken op de opstelling van Nederland. Maar mijn boodschap aan de Nederlandse politici, en zeker ook aan de Nederlandse bevolking, is dat Servië kan laten zien dat het de volledige steun van Nederland verdient. We doen er werkelijk alles aan om de twee overgebleven aange-

Vicepremier Božidar Djelic: Servië verdient Nederlandse steun

De Servische vicepremier Božidar Djelic op een persconferentie in Brussel in september 2007, na afloop van gesprekken op kantoor van de Europese Commissie in de Belgische hoofdstad. Servië wil zich graag aansluiten bij de Europese Unie, maar voorlopig ligt Nederland nog dwars. | foto EPA/Olivier Hoslet

klaagden, Ratko Mladic en Goran Hadzic, te arresteren en uit te leveren. En daarom hopen we dat Nederland zich snel voegt bij alle andere 26 EU-landen, bij de hele Europese Commissie en bij de internationale gemeenschap, waaronder in het bijzonder de Verenigde Staten van Amerika.”

Nederland zegt dat u beloofd heeft Mladic op te pakken.

„Je kunt alleen iets beloven waarvan je zeker weet dat je het kunt uitvoeren. Dat we Radovan Karadzic hebben gearresteerd en uitgeleverd, is het absolute bewijs dat de huidige president, Boris Tadic, met de Servische regering alles doet wat ze kan. Verantwoordelijkheid moet wel individueel zijn en niet collectief. In feite worden we nog steeds gegijzeld door Mladic en Milosevic, omdat we met allerlei moeilijkheden geconfronteerd worden als gevolg van de daden van sommigen, jaren geleden. Ons land heeft twee derde van zijn Bruto Nationaal Product verloren tijdens het regime van Milosevic. We zijn de helft van ons industriële productie kwijt. Een groot deel van de intellectuele elite is weggegaan. We zijn veel van ons prestige kwijtgeraakt en hebben bondgenoten verloren. Is dat niet

genoeg? We proberen dat alles nu weer op te bouwen, we hebben inmiddels 44 van de 46 aangeklaagden uitgeleverd en doen alles wat we kunnen. Alle landen hebben daarover geen enkele twijfel en willen ons verder bemoedigen op de weg richting Europa, door gunstiger handelsvoorwaarden te creëren. Behalve – althans voorlopig – één land.”

Kunt u de opstelling van Nederland verklaren? Veel Serviërs zeggen dat het vanwege de Nederlandse aanwezigheid destijds in Srebrenica is.

„Natuurlijk is het vanwege Srebrenica. Laten we er niet omheen draaien. Wij zijn ons er zeer van bewust welk trauma dat in Nederland veroorzaakt heeft. Maar het heeft een nog veel groter trauma veroorzaakt hier op de Balkan. Bovenal bij de Bosnische gemeenschap, waaraan Boris Tadic zijn verontschuldigingen heeft aangeboden. Niet in Belgrado maar in Srebrenica zelf. Het is een trauma dat vanwege de gruwelijkheden als een zware last op iedereen hier in Servië drukt, inclusief mijzelf. Ik was altijd een tegenstander van Milosevic en de oorlog.”

Hoe is de relatie tussen Servië en Nederland nu?

„Persoonlijk denk ik dat Nederland – wanneer dit probleem is opgelost – een krachtige supporter zal zijn van de Servische integratie in Europa. Maar dat is niet wat het grote publiek vindt. De Servische bevolking, de man in de de straat, denkt absoluut dat Nederland iets tegen ons heeft. Het algemene gevoel is, dat we uitgesloten worden en dat de hele natie moet lijden vanwege de gruwelijkheden in Srebrenica tijdens de aanwezigheid van Nederlandse militairen. En dat is ook niet vreemd: de hele wereld steunt ons, behalve Nederland. En waarom? We hebben het hier niet over een kandidaat-status. We praten niet over het starten van de onderhandelingen over het EU-lidmaatschap. Het enige waarover we praten, is niet meer en niet minder dan een soort handelsovereenkomst. Laten we duidelijk zijn. Zonder het Europese perspectief zou Servië hoogstwaarschijnlijk door nationalisten geregeerd worden. Zonder dit perspectief zou Radovan Karadzic nooit gearresteerd zijn en aan Den Haag zijn overgeleverd. En zonder dit perspectief wordt Ratko Mladic nooit gearresteerd.”

Zit er een risico aan de Nederlandse opstelling? In die zin dat nationalis-

tische krachten kunnen winnen en Servië zich weer van Europa afkeert. „De geschiedenis stopt nooit, zeker niet op de Balkan. Soms zie je verkiezingsresultaten die je verbazen. Ook in andere landen. De Europese verkiezingen hebben in sommige landen veel stemmen opgeleverd voor extreme partijen. Ook in landen met erg oude democratieën en monarchieën. Ik noem geen namen...”, lacht Djelic, doelend op de opkomst van Geert Wilders in Nederland.

Wat doet Servië om generaal Mladic te arresteren?

„Een erg groot deel van onze geheime politie is er voortdurend mee bezig. En deze geheime politie is geen zwarte doos, maar werkt samen met de geheime politie van veel leidende landen in de wereld. De dienst reageert op elke informatie die binnenkomt. Eén man is zelfs al twee keer gearresteerd vanwege zijn gelijkenis met Mladic. Het is dus een mythe dat wij hem zouden verbergen. Als de Nederlanders dat denken, vraag hen dan – het zijn immers pragmatische mensen – waarom we dat zouden doen. Waarom zouden we allemaal de last daarvan dragen? Zeker na de arrestatie van Karadzic, die in feite de politieke baas van Mladic was, zou

Božidar Djelic

Božidar Djelic (1965) is vicepremier in de Servische regering. Eerder was hij al minister van Financiën (2001-2004). Djelic is geboren in Belgrado en groeide vanwege de scheiding van zijn ouders op bij zijn grootouders. Na hun dood ging hij in 1973 bij zijn moeder en stiefvader in Parijs wonen. Het gezin kreeg het financieel moeilijk, waardoor Božidar als glazenwasser moest meehelpen geld te verdienen. In 1980 won hij een Franse nationale competitie in geschiedenis en economie en werd hij gezien als een topstudent. In 2000 keerde de econoom terug naar Servië, waar hij al gauw minister van Financiën werd. Later was Djelic nog in de race voor het premierschap, maar die ging toen naar Vojislav Kostunica. In 2007 werd hij vicepremier voor Europese Zaken.

dat toch zeer onlogisch zijn. Daarom is mijn boodschap aan de Nederlandse leiders, de Nederlandse parlementsleden en bovenal de Nederlandse bevolking: Servië vraagt niet om een privilege. Servië probeert het niet wat rustig aan te doen. Wij dragen onze verantwoordelijkheid.”

U zegt de steun te hebben van hoofdaanklager Serge Brammertz van het Joegoslaviëtribunaal.

„Nee, niet de steun. Het enige dat ik kan zeggen, is dat op de bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken onlangs in Luxemburg – waar ik niet bij was, omdat wij geen lid zijn; maar ik was wel in Luxemburg – er volgens veel aanwezigen twee vragen aan Brammertz gesteld werden: 'Bent u van mening dat Servië er al het mogelijke aan doet om Mladic en Haric te arresteren en uit te leveren?' en 'Geloof u dat uitvoering van het handelsakkoord een positieve stap is op weg naar verdere samenwerking tussen Servië en de EU?' Op beide vragen heeft Brammertz positief geantwoord.”

Wordt Servië verlamd door de Nederlandse blokkade? „Absoluut niet. De mensen in Nederland moeten weten dat ondanks de

Nederlandse blokkade van het handelsakkoord, wij ons deel sowieso begin dit jaar al hebben uitgevoerd. Nationalisten hebben ons erom bekritiseerd, omdat het ons juist in dit economisch moeilijke jaar douane-inkomsten kost. Maar wij wilden daarmee onze verbintenis met onze Europese toekomst duidelijk maken. Wat natuurlijk niet wegneemt dat het moeilijke tijden zijn. We moeten drastisch snijden in onze kosten. We worden geconfronteerd met de grootste vluchtelingenproblematiek in Europa, wat maar weinig mensen weten. Honderduizenden uit Kroatië, Bosnië en de regio Kosovo zijn na de gebeurtenissen daar naar Servië gekomen.”

Wanneer verwacht u dat Servië kan toetreden tot de EU?

„We hebben onze doelen, maar doen alles stap voor stap. We kijken uit naar het bezoek dat minister Verhagen op 21 juli aan Belgrado brengt. We zullen dan geen druk uitoefenen, maar hopen dat Verhagen door onze argumenten ziet dat Servië echt alles doet om de twee resterende aanklaagden te arresteren en aan het tribunaal uit te leveren.”

Minister Verhagen stelt nu voor dat een gedeelte van het handelsakkoord kan worden uitgevoerd.

„Zelfs de Europese Commissie zegt dat dit eigenlijk onmogelijk is. Dit handelsakkoord is al een deel van het SAA. Je kunt dat niet verder in stukjes verdelen. Dat zou werkelijk absurd zijn.

Wij, Serviërs, zijn pragmatische mensen, zoals jullie, Nederlanders, dat ook zijn. Verplaatst u zich voor één seconde in onze schoenen. We hebben al zoveel moeilijkheden overwonnen. We zijn de eersten in de regio die een akkoord met het IMF gesloten hebben, zodat we stabiliteit kunnen creëren. Ondanks de grote moeilijkheden rond Kosovo hebben we de situatie onder controle. En ondanks de crisis zijn we erin geslaagd, de Nederlandse sportmensen onderdak te bieden tijdens de Universiade, die nu in Belgrado plaatsvindt. Sommigen zeiden dat we dat maar moesten afzeggen, maar daartegen heb ik me verzet.”

Geduldig

Djelic wil maar zeggen dat hij persoonlijk denkt dat Servië en Nederland een goede samenwerking tegemoet kunnen gaan. „Het Nederlandse bedrijfsleven hier is tevreden en ondanks deze controverse is er nog nooit een probleem met welke Nederlander dan ook in Servië geweest. We zien nu al veel Nederlandse investeringen in de landbouw en de bierproductie. Maar er is nog veel meer mogelijk”, verklaart hij hoopvol, aan het slot van het gesprek. Om vervolgens zijn enige woord in het Nederlands uit te spreken. „Nederlanders raden me aan 'geduldig' te zijn. Maar er zijn grenzen.”, zegt hij met een relativerende glimlach.